

Nr 164.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i lagen den 4 maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom m. m.; given Stockholms slott den 16 mars 1917.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i lagen den 4 maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom;

2) lag om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 25 juni 1909 om inskränkning i rätten att erhålla ägostyckning; samt

3) lag om ändrad lydelse av 20 § 1 mom. och 22 § i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

G U S T A F.

Berndt Hasselrot.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i lagen den 4 maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom.

Härigenom förordnas, att 1 och 3 §§ i lagen den 4 maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Bolag eller förening må ej i andra fall än nedan stadgas förvärva fast egendom å landet inom Färnebo, Nyeds, Kils, Gruns, Gillbergs, Nordmarks, Jösse, Älvdals eller Fryksdals härad i Värmlands län eller inom Nedan-Siljans, Ovan-Siljans eller Väster-Dals fögderi eller Envikens eller Svärdsjö socken i Kopparbergs län eller inom Södra Hälsinglands, Norra Hälsinglands eller Västra Hälsinglands fögderi av Gävleborgs län eller inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens eller Norrbottens län.

Å fastighet i köping eller å annan ort, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, äger denna lag ej tillämpning.

3 §.

Bolag eller förening må förvärva den del av ett hemmans avrösningsjord med impedimenter, vilken i den ordning 5 § stadgar prövas ej vara att hänföra till stödskog eller odlingsområde enligt vad nedan sägs; skolande vad sålunda förvärvas från hemmanet avskiljas genom jordavsköndring.

Till stödskog skall hänföras:

a) inom de norrländska länen så mycken till skogsbörd duglig och i förhållande till inägorna bekvämt belägen mark, som på hemmanet belöper efter en areal för helt mantal av:

1,500 hektar inom Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker ovan odlingsgränsen samt inom Frostvikens, Hotagens, Offerdals, Kalls, Åre, Undersåkers, Storsjö, Tännäs, Hede, Vemdalens, Klövsjö, Linsälls och Lillhårdals socknar i Jämtlands län;

1,200 hektar inom Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker nedom odlingsgränsen samt inom Muonionalusta, Pajala, Tarendö och Korpilombolo socknar i förstnämnda län; samt

1,000 hektar inom de övriga delarna av Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län ävensom inom Västernorrlands län och de i 1 § omförmälda delar av Gävleborgs län;

skolande då fråga är om hemman, vars skattetal understiger ett åttondels mantal, den sålunda bestämda arealen höjas med en fjärdedel, dock ej till mera än vad på ett åttondels mantal belöper;

b) inom de i 1 § nämnda delar av Kopparbergs län vad vid verkställt storskifte betecknats såsom hemskog och fåbodskog;

c) inom de i 1 § omförmälda delar av Värmlands län till skogsbörd duglig och i förhållande till inägorna bekvämt belägen mark av följande omfattning nämligen:

15 hektar medelgod skogsmark och därjämte ett mot tre gånger åkerarealen svarande område dylik mark till varje självständigt jordbruk inom Älvdals härads övre tingslag, Ekshärads och Gustav Adolfs socknar av Älvdals härads nedre tingslag, Vitsands, Östmarks och Lekvattnets socknar av Fryksdals härads övre tingslag samt Bogens socken av Jösse härad;

10 hektar medelgod skogsmark och därjämte ett mot två gånger åkerarealen svarande område dylik mark till varje självständigt jordbruk inom Norra Råda och Sunnemo socknar av Älvdals härads nedre tingslag, Fryksände socken av Fryksdals härads övre tingslag, hela Fryksdals härads nedre tingslag, Eda, Gunnarskogs, Köla, Ny, Mangskogs, Arvika, Älgå, Brunskogs och Boda socknar av Jösse härad, Ransåters, Övre Ulleruds, Nedre Ulleruds och Frykeruds socknar av Kils härad samt hela Nordmarks, Gillbergs, Nyeds och Färnebo härad;

5 hektar medelgod skogsmark och därjämte ett med åkerarealen lika stort område dylik mark till varje självständigt jordbruk inom Stora Kils socken av Kils härad samt hela Gruus härad;

skolande följaktligen, då skogsmarken är under medelgodhet, en mot-

svarande ökning ske av den beräknade stödskogens areal, och må, då skogsmarken är över medelgodhet, en motsvarande minskning kunna äga rum.

Till *odlingsområde* skola hänföras till odling tjänliga myrmarker och andra odlingslägenheter, som i anseende till läge, omfattning och jordens beskaffenhet ägna sig för upptagande av självständiga jordbruk eller lämpligen kunna sammanläggas med förutvarande jordbruk.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Vad i 7 § av lagen den 4 maj 1906 är stadgat skall, såvitt angår de i denna lag avsedda delar av Värmlands län, gälla fastighet, som vid denna lags trädande i kraft ägdes av bolag eller förening och sedermera alltjämt tillhört dylik samfällighet.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 25 juni 1909 om inskränkning i rätten att erhålla ägostyckning.

Härigenom förordnas, att 1 § i lagen den 25 juni 1909 om inskränkning i rätten att erhålla ägostyckning skall erhålla följande ändrade lydelse:

I Värmlands, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län må ej ägostyckning ske eller förordnande för lantmätare att verkställa ägostyckning meddelas, med mindre tillstånd till ägostyckningen lämnats på sätt nedan sägs.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1917; dock skall den ej äga tillämpning med avseende å ägostyckning, som dessförinnan blivit sökt eller som sökes på grund av avhandling, upprättad före nämnda dag.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 20 § 1 mom. och 22 § i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring.

Härigenom förordnas, att 20 § 1 mom. och 22 § i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring skola erhålla följande ändrade lydelse:

20 §.

1 mom. Ägare av hemman, vilket får klyvas, have rätt att av hemmanets ägovalde för alltid avsöndra till och med en femtedel av ägovidden i en eller flera delar; dock att inom Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län ej må avsöndras inägojord till den omfattning, att hemmanets jordbruk därigenom märkligen försvagas.

22 §.

Åstundar innehavare av hemman, varifrån avsöndring får ske, att därifrån för alltid avsöndra mark, som, ensam eller tillsammans med vad redan kan vara från hemmanet för alltid avsöndrat, utgör mera än vad i 20 § 1 mom. sägs, ankomme på Konungens befallningshavande att, där omständigheterna därtill föranleda, sådant tillåta. Särskilt må vad i nämnda lagrum stadgas beträffande Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län icke utgöra hinder

för sådant tillstånd, där avsöndringen erfordras för egnahemsanläggningar eller industriella anläggningar eller annat dylikt ändamål.

Tillstånd, som i denna § sägs, må ej vägras i fråga om avsöndring av sådant område, som omförmäles i 3 § första stycket i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1917.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementensärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 26 januari 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Hasselrot anförde:

»Jämlikt nådigt bennydigande den 30 december 1911 tillkallade dåvarande chefen för justitiedepartementet två sakkunniga personer att inom departementet biträda med en undersökning ej mindre rörande omfattningen av bolags jordförvärv i mellersta och södra delarna av riket, än även i vad mån berörda jordförvärv i olika avseenden kunde anses verka avsevärt till men för jordbrukets utveckling och ortsbefolkningens berättigade intressen, i vilken undersökning lämpligen borde inbegripas enskilda personers större jordinnehav i nämnda delar av riket, i den mån sådant innehav kunde anses ägnat att medföra verkningar av nyss angä-

ven art. De sakkunniga, vilkas undersökning i första hand omfattade Värmlands län, avgåvo den 10 mars 1913 ett betänkande angående jordfördelningen i nämnda län och därmed sammanhängande förhållanden. I nämnda betänkande hemställde de sakkunniga, att lagen den 4 maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom måtte, med undantag av bestämmelsen i lagens 3 §, vinna tillämpning även inom detta län.

Sedan den ene av de sakkunniga avgått, tillkallade departementschefen den 13 juni 1913 i den avgångnes ställe två andra sakkunniga personer. I skrivelse till de sakkunniga sistnämnda dag anförde departementschefen, hurusom han funnit det angeläget, att den undersökning av jordförhållandena i Värmland, som sålunda skett, snarast fullständigades genom en närmare utredning, dels om de arrendatorers ställning, vilka innehade jord tillhörig bruks- och sågverksbolag eller andra idkare av bruks- eller trävaruindustri inom länet, dels rörande jordbrukets vidmakthållande och skötsel å den i bolagens och de enskilda industriidkarnas ägo varande jord, dels ock rörande det sätt, varpå ägostyckningar verkställts inom länet, samt verkningarna därav.

Dessa tre sakkunniga hava den 30 december 1915 avlämnat betänkande med en allmän utredning angående jordförhållandena i Värmlands län samt av utredningen föranledda förslag och framställningar. De sakkunniga hava hemställt, att förutom den norrländska förbudslagen jämväl följande till densamma sig anslutande författningar måtte i länet vinna tillämpning, nämligen lagen den 25 juni 1909 om inskränkning i rätten att erhålla ägostyckning jämte dithörande bestämmelser i 20 och 22 §§ av 1896 års lag om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring, så ock lagarna den 25 juni 1909 om arrende av viss jord å landet inom Norrland och Dalarne samt angående uppsikt å vissa jordbruk i Norrland och Dalarne. Betänkandet innefattar ytterligare ett antal förslag och framställningar av de sakkunniga eller pluraliteten bland dem, avseende dels en revision av den norrländska förbudslagen, dels en för hela riket gällande social arrendelagstiftning för den svagaste arrendatorsklassen, dels frågan om en social expropriation för jordbruks- och bostadsändamål, dels en revision av gällande lagstiftning angående avsöndrad jordlägenhets subsidiära ansvarighet för huvudfastighets inteckning, dels ock vissa skogsvårdsfrågor.

Över nämnda två betänkanden har Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet inkommit med särskilda underdåniga utlåtanden, därvid befallningshavanden överlämnat yttranden i ämnet av bolag och andra, vilkas intressen kunde beröras av den föreslagna lagstiftningen. I anledning

av betänkandet den 30 december 1915 har jämväl domänstyrelsen avgivit underdånigt utlåtande.

Detta ärende får jag härmed inför Eders Kungl. Maj:ts anmäla, för närvarande dock endast i vad densamma avser frågan om den nämnda norrländska speciallagstiftningens utsträckande till Värmlands län.»

Departementschefen redogjorde därefter för omförmälda betänkandens samt övriga i saken inkomna handlingars innehåll, i vad det berörde nyssnämnda fråga, varefter han vidare yttrade:

»Kungl. Maj:ts befallningshavande i Värmlands län har avstyrkt de sakkunnigas förslag om norrländslagstiftningens utsträckande. Samma ståndpunkt intaga, med ett par undantag i fråga om förbudslagen, de bolag, vilkas yttranden i ärendet befallningshavanden överlämnat. Där emot hava åtskilliga hemmansägare och andra personer, vilkas yttranden jämväl överlämnats av befallningshavanden, hemställt om bifall till de sakkunnigas förslag.

De grunder, som från ömse sidor åberopats, sammanfalla i det hela med vad som under diskussionen om nämnda lagstiftnings berättigande andragits av densamma motståndare och dess vänner.

I föreliggande betänkande den 30 december 1915 har till en början hemställts, att tillämpningen av den norrländska förbudslagen måtte så utsträckas, att densamma komme att gälla även för Värmlands län. Av de tre sakkunniga har emellertid en varit så till vida skiljaktig, att han ansett förbudslagens tillämpning inom länet böra begränsas därhän, att lagen icke skulle avse Ölne, Våse, Visnums, Karlstads och Näs härad, inom vilka enligt denne sakkunniges mening något behov av en sådan lagstiftning icke föreläge.

Den norrländska förbudslagen grundar sig på förslag, som framställdes av den under år 1901 tillsatta så kallade norrländskommittén. Det åt nämnda kommitté givna uppdraget omfattade utredning av frågan, huruledes genom lagstiftning eller andra särskilda åtgärder den självägande jordbrukande befolkningens ställning i Norrland och Dalarne kunde vidmakthållas och stärkas samt jordbrukets utveckling i nämnda landsdelar befrämjas. Efter vidlyftiga undersökningar avgav kommittén under år 1904 betänkande med förslag till åtskilliga författningar i ämnet. Beträffande de allmänna grunderna för den ifrågasatta förbudslagstiftningen anförde kommittén, att av den verkställda undersökningen framginge, att trävaruindustriens fortgående fastighetsförvärv måste anses vara i hög

grad skadliga för våra nordliga landsändar, åtminstone i den mån samma förvärv berövade bondeståndet den jord, detta för sitt bestånd och sin utveckling oundgängligen behövde. Nämda industris jordinnehav, som redan år 1900 uppgått till mer än 34 procent av den i enskild besittning varande jorden, måste anses efter nämnda år betydligt ökat. Den tanken uppstode därför själmant, att den första åtgärd, man hade att vidtaga, vore att förekomma det dylika förvärv än vidare fortsattes. Man måste därför söka ett medel, som på ett effektivt sätt omedelbart avbröte trävaruindustriens förvärv av den jord, som borde bibehållas åt bondeståndet. Utan att ett sådant medel kunde utfinnas vore det enligt kommitténs övertygelse icke tänkbart, att särskilt i Norrlands skogsbygder kunna förekomma de mindre, självständiga jordbrukens försvinnande. Det medel, som i nämnda hänseende låge närmast till hands, vore att förbjuda trävaruindustriens idkare att förvärva den jord, man ansåge böra kvarstanna i bondebesittning.

Kommitténs förslag i denna del ledde till utfärdandet av 1906 års förbudslag. I fråga om denna må erinras, hurusom densamma i sin ursprungliga lydelse, i vad den avsåg Gävleborgs län, gällde allenast vissa socknar i Hälsingland. Genom lag den 10 maj 1912 utsträcktes emellertid nämnda lags tillämpningsområde, så att den nu avser hela hälsingedelen av länet. Då det förslag, som ledde till lagen den 10 maj 1912, anmälades inför Kungl. Maj:t, anförde vederbörande föredragande, att, sedan den uppfattning, som låge till grund för den norrländska förbudslagstiftningen, i princip vunnit statsmakternas godkännande, det icke vore behövt att ingå på frågan om det berättigade i en sådan lagstiftning över huvud taget, utan gällde det nu närmast att tillse, om samma eller likartade förhållanden i de avseenden, varom här kunde vara fråga, vore rådande inom de hittills undantagna delarna av Gävleborgs län som inom övriga delar av Norrland. Visade det sig, att även inom de undantagna delarna bolagens jordförvärv fortginge i sådan utsträckning, att jordbrukets sunda utveckling och den bofasta bondebefolkningens bestånd hotades, borde tydligen förbudslagstiftningen även utsträckas till dessa områden.

I förevarande betänkanden av 1913 och 1915 hava de sakkunniga givit uttryck åt den uppfattningen, att med avseende på bolagens jordförvärv överensstämmelse i det stora hela är rådande mellan Värmland, å ena, samt Norrland och Dalarna, å andra sidan. I syfte att visa, att så är förhållandet, hava de sakkunniga vid 1913 års betänkande fogat ett antal tabeller, utvisande dels för varje socken och härads samt för länet i dess helhet förhållandet mellan bolags och övriga fastighetsägares jordinnehav efter mantal och taxeringsvärde åren 1890, 1900 och 1910, dels

ock, för fyra olika i särskilda avseenden representativa härad, arealen av den av bolag och andra ägda jord. Givetvis skulle det hava varit av stort intresse att äga tillgång till arealuppgifter även för länets övriga härad, men redan av den nämnda, mantalet avseende utredningen, sammanställd med den motsvarande i norrlandskommitténs betänkande intagna, lär oförtydligt framgå, att den i enskild ägo varande jordens fördelning i Värmlands län är i nu förevarande hänseende väsentligen likartad med den i Norrland rådande. Att bolagens fastighetsköp inom länet ökats under åren 1900—1910 angives likaledes av de nämnda tabellerna; Kungl. Maj:ts befallningshavande har såsom sin mening uttalat, att denna ökning ännu fortgår.

Med hänsyn till de grunder, som voro bestämmande vid den norrländska förbudslagstiftningens tillkomst och vid den under år 1912 vidtagna utvidgningen av dess tillämpningsområde, kan jag icke finna annat än att den av de sakkunniga sålunda verkställda utredningen antyder behovet av nämnda lagstiftnings ytterligare utsträckande. Beträffande frågan, huruvida förbudslagen skall bliva gällande för hela Värmlands län eller allenast för vissa delar av länet, så torde, även enligt min mening, bestämmelser i förevarande avseende icke vara påkallade för de härad i länets sydliga del, vilka bemålde reservant bland de sakkunniga ansett böra i sådant hänseende undantagas. Jag får således tillstyrka, att den för Norrland och Dalarna gällande förbudslagstiftningen måtte utsträckas till Värmlands län, därvid dock densamma tillämpningsområde inom länet torde böra begränsas på sätt av nyssnämnde reservant angivits.

Enligt 3 § av 1906 års lag äger bolag eller förening förvärva hemmans avrösningsjord med impedimenter, i den mån samma jord prövas icke vara hänförlig till stödskog eller odlingsområde. Huru stödskogen skall beräknas angives i samma paragraf; inom de norrländska länen hänföres till stödskog så mycken till skogsbörd duglig mark, som på hemmanet belöper efter en areal för helt mantal av 1,500, 1,200 eller 1,000 hektar, allt efter de olika trakternas beskaffenhet. I 1915 års betänkande hava de sakkunniga anfört, att det ej med fördel låte sig göra att följa liknande grunder för beräkandet av stödskog i Värmlands län, enär hemmanens storlek och skogsareal vore synnerligen varierande. De sakkunniga hade därför funnit den skogsmark, som skulle tillkomma den odlade jorden, böra bestämmas på det sätt, att varje jordbruksenhet tillades en viss minimiareal skogsmark, vilken areal utökades i mån av åkerjordens storlek. Då behovet av stödskog vore olika i de nordliga, de mellersta och de sydliga delarna av länet, hade de sakkunniga ansett, att länet vid fastställande av stödskogsarealens storlek lämpligen borde indelas i tre särskilda, av de sakkunniga närmare angivna zoner.

Över de sakkunnigas förslag, i vad detsamma avser grunderna för stödskogens beräkning, har underdånigt utlåtande avgivits av domänstyrelsen. Med sitt utlåtande har styrelsen överlämnat yttrande från vederbörande överjägmästare, vilken icke haft något att erinra mot förslaget. För egen del har styrelsen uttalat sin fulla anslutning till principen, att vid bestämmande av stödskogens areal hänsyn även borde tagas till inägojordens omfattning. Styrelsen har vidare funnit den föreslagna uppdelningen av länet i olika zoner vara lämplig samt förklarat sig icke hava något att erinra mot de föreslagna grunderna för beräkning av stödskogens areal utan anse de angivna arealerna vara väl avpassade med hänsyn till de skilda fordringar, man i detta avseende kunde uppställa för en jordbrukslägenhet inom länets olika delar.

Med hänsyn till vad styrelsen sålunda anfört finner jag mig böra tillstyrka de sakkunnigas förslag även i fråga om sättet för beräkning av den för jordbruket nödiga stödskogen; dock synes den i förslaget upptagna beteckningen 'jordbruksenhet' böra utbytas mot 'självständigt jordbruk', vilket sistnämnda uttryck redan kommit till användning i norrlandslagstiftningen.

Beträffande därefter den norrländska ägostyckningslagen samt motsvarande bestämmelser i 20 och 22 §§ av 1896 års lag om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring, anser jag lika med de sakkunniga, att området för denna lagstiftning bör utsträckas till att omfatta jämväl Värmlands län.

Därvid torde emellertid, för att den nya ägostyckningslagstiftningens tillämpning inom länet icke måtte få tillbakaverkande kraft, särskilda bestämmelser böra meddelas i fråga om äldre avtal angående ägostyckning.

Den norrländska arrendelagen har tillkommit för att bereda arrendator en mera självständig ställning gent emot jordägare. I detta syfte hava vissa inskränkningar skett i kontrahenternas avtalsfrihet, bland annat har för arrendeupplåtelse stadgats en minimitid av femton år. — Enligt norrlandskommitténs förslag skulle lagen gälla endast då utarrenderad jord vore av den omfattning, att självständigt jordbruk därå kunde idkas. I lagen, sådan den slutligen antogs, har motsvarande begränsning angivits så, att lagens bestämmelser skola lända till efterrättelse, där arrendet omfattar inrösningsjord till en vidd av minst fyra hektar.

Av de sakkunnigas pluralitet har föreslagits, att ifrågavarande lag måtte utsträckas att gälla även för Värmlands län, därvid emellertid lagens bestämmelser skulle äga tillämpning då arrendet omfattade inrösnings-

jord till en vidd av minst två, högst tjugu hektar. Härvid har anförts, att i hela Värmlands län inägoarealerna till de jordbruk, varpå lagen borde vinna tillämpning, genomgående vore så obetydliga, att säkerligen största delen av dem icke skulle falla under norrlandslagen med dess minimiareal av fyra hektar.

Förutnämnde reservant åter har ansett tillräckliga skäl icke föreliggande för att tillämpa nämnda lag inom länet, där enligt hans mening förhållandena vore mera jämförliga med riket i övrigt än med Norrland.

Kungl. Maj:ts befallningshavande samt de bolag, vilkas yttranden av befallningshavanden överlämnats, hava avstyrkt förslaget om lagens utsträckande till Värmland. Härvid har ett bolag anført följande, vari ett flertal av de övriga bolagen instämt: För en minimiarrendetid av femton år måste såsom huvudförutsättning anses den av norrlandskommittén angivna, att det med arrendet avsedda jordbruket vore självständigt, så att kontrahenternas inbördes förhållande inskränktes till vad som rörde arrendet. Denna förutsättning gällde måhända i Norrland, men den vore icke för handen i stora delar av Värmland, särskilt icke i bruksdistrikten. Där hade nämligen sedan gammalt arrendeförhållandet varit förbundet med skyldighet för arrendatorn att kola och framköra viss kvantitet kol. Det vore för båda parterna omöjligt att uppgöra ett arbetsavtal på så lång tid som femton år, icke heller kunde denna arbetskyldighet lösgöras från arrendet. Järnbrukens kolbehov vore nämligen icke jämförligt med ett sågverks behov av timmer. Det senare kunde, om svårigheter uppstode med utdrivningen, fyllas genom att under vinterns lopp improvisera avverkningar å helt nya trakter, men kolningen måste ske på den plats, där veden förut funnes huggen, och de tillverkade kolen måste på beräknad tid utköras, om icke bruksdriften skulle stoppas. Med hänsyn till de stora värden, som vore bundna i ett modernt järnverk, och till ett dylikt verks mycket talrika arbetarstäm, torde det få anses mer än skäligen, att bruken framdeles liksom hittills lämnades tillfälle säkerställa sin nödvändiga kolfångst från egna skogar genom bindande åtagande från kolarnes sida. Vad sålunda anförts avsåge den norrländska arrendelagen i dess nuvarande omfattning. Skulle därtill en skärpning av densamma genomföras för Värmlands län, så att enligt de sakkunnigas förslag dess giltighet utsträcktes att omfatta arrenden om minst två hektar inrösningsjord, så komme ytterligare svårigheter att inträda. Å bolagsjord förefunnes ett mycket stort antal dylika lägenheter för skogsarbetare, vilka fölle inom området för den tilltänkta lagen. Ett fastlåsande av dessa genom arrendekontrakt på femton år vore för båda parterna praktiskt omöjligt. En utsträckning till Värmland av den norrländska arrende-

lagen i vare sig den nuvarande eller skärpt form skulle även i ett annat avseende vålla mycket betydande olägenheter. I samma mån som industrin utvecklades, växte nämligen behovet av jord för industriarbetare. Detta behov hade hittills kunnat fyllas genom tilldelning från större gårdar, såväl å gammal åker som genom nyodling. Och med den utveckling mot småbruk, som jordfördelningen således tagit på en vid areal kring industricentra, hade av sig självt följt en intensivare jordkultur med stegrad avkastning. Om nu de större egendomarnes gränser genom lagbestämmelser fastställdes för så lång tid som femton år, komme denna gynnsamma utveckling att i hög grad försvåras. Den norrländska undantagslagstiftningens utsträckande till Värmlands län skulle således, på grund av länets från Norrland i mycket avvikande förhållanden, där medföra högst allvarliga olägenheter. Då det heller icke visats, att de katastrofartade förhållanden, som föranledde lagens antagande för Norrland, i ens närmelsevis liknande omfattning existerade i Värmland, i all synnerhet icke i bruksdistrikten, ville bolaget på det bestämdaste uttala sig för avslag å det framställda förslaget.

Till stöd för denna sin ståndpunkt har bolaget jämväl hänvisat till det av särskilda sakkunniga den 17 december 1915 avgivna betänkande angående de allmänna skogarna i södra och mellersta delarna av Sverige, i vad samma betänkande avsåge skogsarbetarfrågan. I betänkandet har hemställts, att vid sagda frågas lösande bland annat följande synpunkter måtte beaktas nämligen, att skogsarbetena å de allmänna skogarna måtte utföras av arbetare, bofasta å samma skogar, att fördenskull å varje skog erforderligt antal arbetarlägenheter måtte anordnas samt att de arrendavtal, vilka fixerade mängden av och priset på brukarnas arbetsprestationer, i regel måtte ingås på fem år i sänder; i motiveringen har påpekats, att då arbetslönerna alltfört vore i stigande, brukaren givetvis bleve lidande på att priserna i kontrakten fastlöstes för allt för lång tid i sänder, därför borde en reglering av arbetspriset ske med ej allt för långa mellanrum. Under åberopande av detta yttrande har bolaget anfört, att bolaget frivilligt valt denna längsta tid, fem år, för uppgörelse med sina arrendatorer och sålunda gjort allt som kunde göras för att tillmötesgå jordbruksintressets önskemål.

På sätt bolaget framhållit, torde i förevarande hänseende de värmländska förhållandena vasentligen avvika från de norrländska; och anser jag således, lika med reservanten bland de sakkunniga, att den norrländska arrendelagstiftningen icke bör vinna tillämpning i Värmland.

De sakkunniga hava slutligen hemställt, att den norrländska uppsikts- eller, såsom den oftast benämnes, vanhävdslagen måtte utsträckas att gälla även Värmlands län. Med avseende å sagda lag må erinras, att densamma, liksom norrländska arrendelagen, gäller icke blott bolags och föreningars, utan även enskilda skogsspekulanter jord.

Betänkandet den 30 december 1915 innefattar en vidlyftig statistisk utredning, avseende jordbrukets skötsel och skogsvården, förefintlig vanhävd och andra hithörande ämnen. Sagda utredning är — i huvudsaklig överensstämmelse med norrlandskommitténs motsvarande undersökning — grundad på skriftliga svar, som i enlighet med utsända frågeformulär afgivits av ämbets- och tjänstemän, kommunala förtroendemän, bolag och andra jordägare samt ett stort antal så kallade sockenombud, dessa sistnämnda, enligt de sakkunnigas plan för undersökningen, utsedda för att representera allmänhetens intressen. Vad angår de inkomna svarens värde, hava de sakkunniga anfört, att detta vore subjektivt och att en noggrann statistik ej kunde på dem byggas; men om svaren icke hade sifferstatistikens formella exakthet, erbjöde de ett så mycket mera levande och verkligt belysande underlag för en uppfattning av frågornas verkliga innebörd.

Från bolagshåll hava åtskilliga anmärkningar framställts mot förevarande utredning, ej mindre i fråga om de grunder, enligt vilka de nämnda sockenombuden utsetts, och beträffande de av dem avgivna svarens tillförlitlighet, än även rörande den statistiska bearbetningen av de föreliggande primäruppgifterna. Vad särskilt angår tabellen nr 19, som avser förekomsten av synnerlig vanhävd och är grundad på de i andra delen av 1915 års betänkande sammanfattade svar på frågan nr 21 i de sakkunnigas frågeformulär, har från olika bolag påpekats, att tabellen icke kan anses utgöra en riktig sammanställning av de nämnda svaren. Vad sålunda från bolagens sida erinrats lärer äga giltighet. De sakkunniga hava ju ock själva framhållit, att på dylika svar icke kunde byggas en noggrann statistik, varemot enligt de sakkunnigas mening svaren erbjöde ett belysande underlag för uppfattning av frågornas verkliga innebörd. För min del har jag emellertid vid studiet av de i betänkandets andra del sammandragna svar, som afgivits å den nysnämnda och andra hithörande av de sakkunniga framställda frågor, icke kunnat finna, att de förhållanden, som pakallat den norrländska vanhävdslagstiftningen, äro i motsvarande grad för handen inom Värmlands län. Visserligen är det obestridligt, att jordbruket på sina ställen vanvårdats. Men det kan näppeligen anses vara genom den åstadkomna utredningen visat, att dylik vanhävd är för handen i en utsträckning, som gör ett ingripande från lagstiftningens sida nödvändigt. I varje fall synes det tvivelaktigt, huruvida inom detta län

den bristfälliga skötseln av jordbruket är så lokaliserad till bolags och enskilda skogsspekulanter jord, att denna bör göras till föremål för särskilda, för annan jord icke gällande bestämmelser. — De sakkunnigas nu ifrågavarande hemställan anser jag mig alltså icke kunna tillstyrka.

Den omförmälda norrländska speciallagstiftningens bestämmelser om förbud mot bolags fastighetsförvärv samt om ägostyckning och jordavsöndring böra således enligt min mening — med de modifikationer, jag i det föregående angivit — vinna tillämpning även inom Värmlands län; och har jag i överensstämmelse härmed låtit inom justitiedepartementet upprätta förslag till

1) lag om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i lagen den 4 maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom;

2) lag om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 25 juni 1909 om inskränkning i rätten att erhålla ägostyckning; samt

3) lag om ändrad lydelse av 20 § 1 mom. och 22 § i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring.»

Departementschefen uppläste därefter nämnda tre lagförslag, av den lydelse bilagor vid detta protokoll utvisa, samt hemställde, att lagrådets utlåtande över förslagen måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:

Israel Myrberg.

Bilaga.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i lagen den 4 maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom.

Härigenom förordnas, att 1 och 3 §§ i lagen den 4 maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Bolag eller förening må ej i andra fall än nedan stadgas förvärva fast egendom å landet inom Färnebo, Nyeds, Kils, Grums, Gillbergs, Nordmarks, Jösse, Älvdals eller Fryksdals härad i Värmlands län eller inom Nedan-Siljans, Ovan-Siljans eller Väster-Dals fögderi eller Envikens eller Svärdsjö socken i Kopparbergs län eller inom Södra Hälsinglands, Norra Hälsinglands eller Västra Hälsinglands fögderi av Gävleborgs län eller inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens eller Norrbottens län.

Å fastighet i köping eller å annan ort, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, äger denna lag ej tillämpning.

3 §.

Bolag eller förening må förvärva den del av ett hemmans avrösningsjord med impedimenter, vilken i den ordning 5 § stadgar prövas ej vara att hänföra till stödskog eller odlingsområde enligt vad nedan sägs; skolande vad sålunda förvärvas från hemmanet avskiljas genom jordavsondring.

Till stödskog skall hänföras:

a) inom de norrländska länen så mycken till skogsbörd duglig och i förhållande till inägorna bekvämt belägen mark, som på hemmanet belöper efter en areal för helt mantal av:

1,500 hektar inom Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker ovan odlingsgränsen samt inom Frostvikens, Hotagens, Offerdals, Kalls, Åre, Undersåkers, Storsjö, Tännäs, Hede, Vemdalens, Klövsjö, Linsells och Lillherrdals socknar i Jämtlands län;

1,200 hektar inom Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker nedom odlingsgränsen samt inom Muonionalusta, Pajala, Tarendö och Korpilombolo socknar i förstnämnda län; samt

1,000 hektar inom de övriga delarna av Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län ävensom inom Västernorrlands län och de i 1 § omnämnda delar av Gävleborgs län;

skolande då fråga är om hemman, vars skattetal understiger ett åttondels mantal, den sålunda bestämda arealen höjas med en fjärdedel, dock ej till mera än vad på ett åttondels mantal belöper;

b) inom de i § nämnda delar av Kopparbergs län vad vid verkställt storskifte betecknats såsom hemskog och fåbodskog;

c) inom Värmlands län till skogsbörd duglig och i förhållande till inägorna bekvämt belägen mark av följande omfattning nämligen:

15 hektar medelgod skogsmark och därjämte ett mot tre gånger åkerarealen svarande område dylik mark till varje självständigt jordbruk inom Älvdals härads övre tingslag, Ekshärads och Gustav Adolfs socknar av Älvdals härads nedre tingslag, Vitsands, Östmarks och Lekvattnets socknar av Fryksdals härads övre tingslag samt Bogens socken av Jösse härad;

10 hektar medelgod skogsmark och därjämte ett mot två gånger åkerarealen svarande område dylik mark till varje självständigt jordbruk inom Norra Råda och Sunnemo socknar av Älvdals härads nedre tingslag, Fryksände socken av Fryksdals härads övre tingslag, hela Fryksdals härads nedre tingslag, Eda, Gunnarskogs, Köla, Ny, Mangskogs, Arvika, Älgå, Brunskogs och Boda socknar av Jösse härad, Ransäters, Övre Ulleruds, Nedre Ulleruds och Frykeruds socknar av Kils härad samt hela Nordmarks, Gillbergs, Nyeds och Färnebo härad;

5 hektar medelgod skogsmark och därjämte ett med åkerarealen lika stort område dylik mark till varje självständigt jordbruk inom Stora Kils socken av Kils härad samt hela Grums härad;

skolande följaktligen, då skogsmarken är under medelgodhet, en motsvarande ökning ske av den beräknade stödskogens areal, och må, då skogsmarken är över medelgodhet, en motsvarande minskning kunna äga rum.

Till *odlingsområde* skola hänföras till odling tjänliga myrmarker och andra odlingslägenheter, som i anseende till läge, omfattning och jordens beskaffenhet ägna sig för upptagande av självständiga jordbruk eller lämpligen kunna sammanläggas med förutvarande jordbruk.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Bilaga.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 25 juni 1909 om inskränkning i rätten att erhålla ägostyckning.

Härigenom förordnas, att 1 § i lagen den 25 juni 1909 om inskränkning i rätten att erhålla ägostyckning skall erhålla följande ändrade lydelse:

I Värmlands, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län må ej ägostyckning ske eller förordnande för lantmätare att verkställa ägostyckning meddelas, med mindre tillstånd till ägostyckningen lämnats på sätt nedan sägs.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1917; dock skall, där avhandling, på grund varav ägostyckning sökes, är upprättad före nämnda dag, denna lag ej tillämpas i avseende å sådan ägostyckning.

*Bilaga.***Förslag**

till

Lag

om ändrad lydelse av 20 § 1 mom. och 22 § i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring.

Härigenom förordnas, att 20 § 1 mom. och 22 § i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring skola erhålla följande ändrade lydelse:

20 §.

1 mom. Ägare av hemman, vilket får klyvas, have rätt att av hemmanets ägovälde för alltid avsöndra till och med en femtedel av ägovidden i en eller flera delar; dock att inom Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län ej må avsöndras inägojord till den omfattning, att hemmanets jordbruk därigenom märkligen försvagas.

22 §.

Åstundar innehavare av hemman, varifrån avsöndring får ske, att därifrån för alltid avsöndra mark, som, ensam eller tillsammans med vad redan kan vara från hemmanet för alltid avsöndrat, utgör mera än vad i 20 § 1 mom. sägs, ankomme på Konungens befallningshavande att, där omständigheterna därtill föranleda, sådant tillåta. Särskilt må vad i nämnda lagrum stadgas beträffande Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län icke utgöra hinder

för sådant tillstånd, där avsöndringen erfordras för egnahemsanläggningar eller industriella anläggningar eller annat dylikt ändamål.

Tillstånd, som i denna § sägs, må ej vägras i fråga om avsöndring av sådant område, som omförmäles i 3 § första stycket i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1917.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd torsdagen den 15 mars 1917.

Närvarande:

Justitieråden GULLSTRAND,
VON SETH,
WEDBERG,
Regeringsrådet PLANTING-GYLLENBÅGA.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 26 januari 1917, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättade förslag till lag om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i lagen den 4 maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom, lag om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 25 juni 1909 om inskränkning i rätten att erhålla ägostyckning samt lag om ändrad lydelse av 20 § 1 mom. och 22 § i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av byråchefen för lagärenden Hjalmar Himmelstrand.

I anledning av förslagen avgåvos följande yttranden av lagrådet och dess särskilda ledamöter:

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i lagen den 4 maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom.

Justitieråden *Gullstrand* och *Wedberg* samt regeringsrådet *Planting-Gyllenbåga*:

Enligt 7 § i lagen den 4 maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom, vilken lag trätt i kraft

vid utfärdandet, skall vad i lagen stadgas om inskränkning i bolags eller förenings rätt att förvärva eller besitta fast egendom icke äga tillämpning beträffande fastighet, som vid lagens trädande i kraft ägdes av bolag eller förening och sedermera alltjämt tillhört dylik samfällighet. Denna bestämmelse skulle genom den föreslagna lagen komma att bliva tillämplig så vitt angår fastigheter inom de ifrågavarande delarna av Värmlands län. Grunden till stadgandet synes emellertid därvid böra medföra en utsträckning av undantaget så att det inbegriper jämväl de fastigheter, som väl icke vid utfärdandet av 1906 års lag men vid den nya lagens trädande i kraft ägdes av bolag eller förening och sedermera alltjämt tillhört dylik samfällighet.

Justitierådet von Seth:

Uppenbart synes mig vara, att beträffande de delar av Värmlands län, å vilka enligt förslaget 1906 års lag skulle komma att vinna tillämpning, tiden för den nu föreslagna lagens trädande i kraft och icke tiden, då förstnämnda lag trädde i tillämpning, bör bliva den avgörande i fråga om rätt för bolag eller förening att på grund av stadgandet i 7 § av 1906 års lag förvärva fastighet. Annat lärer ej heller vara förslaget mening. Det torde vid sådant förhållande få anses som en brist hos förslaget, att detsamma icke innehåller en uttrycklig övergångsbestämmelse av dylik innebörd.

Emellertid förelågo fullkomligt ensartade förhållanden, då genom lagen den 10 maj 1912 ovan förstnämnda lag gjordes tillämplig inom vissa delar av Gävleborgs län, utan att en motsvarande övergångsbestämmelse då meddelades. Med hänsyn härtill och då införandet i den nu föreslagna lagen av en övergångsbestämmelse med härförut angivet innehåll möjligen skulle kunna verka förryckande på tillämpningen av 1912 års lag, anser jag antydda brist i förslaget icke böra föranleda någon särskild hemställan från min sida.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 25 juni 1909 om inskränkning i rätten att erhålla ägostyckning.

Justitierådet von Seth:

Det kan ifrågasättas, om det är rådligt att utsträcka tillämpningen av lagen den 25 juni 1909 till nya giltighetsområden utan en motsvarande utsträckning av den s. k. vanhävdslagets tillämplighet. Fara torde nämligen föreligga, att man därigenom komme att befördra nedläggandet

av en del jordbruk, som nu äro i händerna på bolag eller andra industriidkare, men som dessa med större styckningsfrihet kunde finnas villiga att avhända sig. Då härtill kommer, att utredningen synes giva vid handen, att jämväl i Värmlands län förhållandena åtminstone på vissa håll äro sådana, att bestämmelser avseende att framtvunga en bättre hävd av dylika jordbruk även i och för sig skulle vara behöfliga, och den omständigheten, att den s. k. norrländska arrendelagen synbarligen icke lämpar sig att i oförändrat skick vinna tillämpning i detta län, icke hindrar att vanhävdslagen där blir gällande, anser jag mig böra hemställa, att den nu ifrågasatta lagstiftningen fullständigas med en föreskrift, att även vanhävdslagen skall äga tillämpning i avseende å nämnda län.

Justitierådet *Wedberg* och regeringsrådet *Planting-Gyllenbåga*:

I den norrländska förbudslagstiftningen ingår den s. k. vanhävds-lagen såsom ett komplement till ej blott arrendelagen utan även ägostyckningslagen. Vill man göra sistnämnda lag tillämplig å Värmlands län — en lagstiftningsåtgärd, vars värde synes oss ganska tvivelaktigt men som vi likväl ej tilltro oss att avstyrka — lärer därför konsekvensen fordra att även vanhävdslagen blir där gällande. Det må vara sant att, såsom departementschefen yttrat, de sakkunnigas utredning näppeligen visat vare sig att sådan vanhävd, som gör ett ingripande från lagstiftningens sida nödvändigt, nu är för handen i Värmlands län eller att den bristfälliga skötseln av jordbruket inom länet är så lokaliserad till bolags och enskilda skogsspekulanter jord, att denna bör göras till föremål för särskilda bestämmelser. Vanhävdslagen åsyftar ju dock ej blott ett ingripande mot redan befintlig vanhävd utan ock att motverka den ytterligare frestelse till jordbrukets nedläggande, som de skärpta ägostyckningsbestämmelserna innebära. Denna frestelse är naturligtvis starkast för de jordägare, vilka, såsom bolagen och de enskilda skogsspekulanterna, villigt skulle avhända sig inägojorden allena, men ej gärna se sin skogsareal minskad.

Mot en utsträckning till Värmlands län av vanhävdslagens giltighet kan invändas att utredning om samma lags verkningar för närvarande pågår och att denna utrednings resultat borde avvaktas innan lagens tillämpningsområde utvidgas. I den på offentligt uppdrag företagna, till trycket befördrade undersökningen angående förbudslagstiftningens verkningar framställes emellertid redan den uppfattning att vanhävdslagen otvivelaktigt bidragit att öka ägostyckningarnas antal.

Med hänsyn till det nu sagda ansluta vi oss, om än med tvekan, till den av justitierådet von Seth gjorda hemställan.

Lagrådet:

För undvikande av missförstånd torde böra i lagen tydligen utsägas, att densamma icke i något fall äger tillämpning å ägostyckning, som blivit sökt före den 1 juli 1917.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 20 § 1 mom. och 22 § i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 16 mars 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Hasselrot anmälde lagrådets den 15 innevarande mars avgivna utlåtande över de den 26 januari 1917 till lagrådet remitterade förslag till

1) lag om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i lagen den 4 maj 1906 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom;

2) lag om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 25 juni 1909 om inskränkning i rätten att erhålla ägostyckning; samt

3) lag om ändrad lydelse av 20 § 1 mom. och 22 § i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring.

Efter att hava redogjort för utlåtandets innehåll anförde departementschefen:

»Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, hava tre av lagrådets ledamöter hemställt, att den nu ifrågasatta lagstiftningen måtte fullständigas med föreskrift, att även den norrländska vanhävdslagen skulle äga tillämpning i avseende å Värmlands län.

Spörsmålet, huruvida åt den ena eller andra av de ifrågavarande norrländska speciallagarna bör givas ett utvidgat tillämplighetsområde, lärar alltid bliva av den invecklade och svårlösta beskaffenhet, att skäl kunna anföras både för och emot. Detta gäller även frågan om vanhävdslagens utsträckning till Värmlands län, och vad inom lagrådet yttrats till grund för berörda hemställan måste anses vara beaktansvärt. Emellertid är jag allt fortfarande av den meningen, att övervägande skäl tala emot att vanhävdslagen göres tillämplig å sagda län. Nämnda hemställan har således icke föranlett någon åtgärd.

Med anledning av vad lagrådets flesta ledamöter anmärkt i fråga om stadgandet i 7 § av den norrländska förbudslagen har i det förslag, som hänför sig till nämnda lag, införts en övergångsbestämmelse med det av lagrådet angivna innehåll.

Lagrådets erinran beträffande övergångsstadgandet i det förslag, som avser den norrländska ägostyckningslagen, har föranlett en omredigering av nämnda stadgande.»

Departementschefen uppläste därefter sistnämnda två lagförslag i deras ändrade lydelse samt hemställde, att dessa ävensom det under 3) här ovan omförmälda förslaget, vilket av lagrådet lämnats utan anmärkning, måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:ts Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Israel Myrberg.